

Kontaktperson:
Miljö- och samhälls -
byggnadsavdelningen
Kulturmiljöenheten
Mattias Sörensen, enhetschef
010-22 36 298
mattias.sorensen@lansstyrelsen.se

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över remiss: Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde

Regeringen har efterfrågat Länsstyrelsens synpunkter på Riksantikvarieämbetets rapport om förutsättningarna för och konsekvenserna av en eventuell anslutning till Europarådets Farokonvention. Länsstyrelsen har tagit del av Riksantikvarieämbetets rapport och önskar lämna följande synpunkter.

Riksantikvarieämbetet har i den föreliggande rapporten gjort en ambitiös genomgång av Farokonventionen och Länsstyrelsen finner att rapporten klart redogör för de för- och nackdelar som Riksantikvarieämbetet finner med en anslutning till konventionen. Länsstyrelsen delar Riksantikvarieämbetes syn på att tongångarna inom det svenska kulturmiljöarbetet i mångt och mycket ansluter till Farokonventionens anda. En ratificering torde således inte nödvändigtvis betyda särskilt stora förändringar men kan bidra till att förstärka/legitimera kommande inriktningsbeslut inom sektorn.

Länsstyrelsen motsätter sig inte en ratificering av Farokonventionen, men anser att en betydande resursförstärkning kommer att vara nödvändig inom hela den svenska kulturmiljösektorn om en anslutning inte enbart ska ske såsom en solidaritetshandling. Detta mot bakgrund av att Riksantikvarieämbetet inte bedömer att några författningsmässiga förändringar är nödvändiga vid en ratificering av Farokonventionen. En anslutnings skulle medföra att kulturmiljösektorn, som redan idag har starkt begränsade resurser, vid sidan av nuvarande uppgifter även ska kunna bemöta och hantera individens intresse att vara delaktig och uttolkare av sitt kulturarv. För att konventionens intention ska kunna förverkligas, förutsätts att kulturarvsexperten avträder sig sitt traditionella tolkningsföreträdande och låter individen utnyttja sin rätt att delta i uttolkningen och valet av sitt kulturarv. Det är Länsstyrelsens bedömning att kulturarvsexperten i ett sådant skede behöver finnas tillhands för att bemöta individen och genom vägledning och stöd underlätta så att även de som saknar förförståelse ska

ges möjlighet att utnyttja sin rätt, risken är annars att svagare grupper även fortsättningsvis inte kommer vara synliggjorda i kulturmiljöarbetet.

Farokonventionen lyfter kulturarvets roll för en fredlig och demokratisk utveckling av Europa. Genom sin inkluderande utgångspunkt och stärkande av de mänskliga rättigheterna ska konventionen verka för gemenskap genom kunskap om den mångfald som präglar kulturarvet. Konventionen har också en ambition att lyfta kulturarvets potential för en ekonomisk utveckling. Länsstyrelsen har ingen annan åsikt än att kulturarvet har förutsättningar att både fungera som resurs för en social och en ekonomisk hållbarhet men vill föra fram vikten av den vetenskapliga aspekten av kulturmiljöarbetet. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla skillnaderna mellan Farokonventionens subjektiva perspektiv på kulturarv respektive det mer objektiva förhållningssätt som ligger till grund för till exempel synen på kulturmiljö och kulturvärden i svensk miljö- och planlagstiftning. Länsstyrelsen anser därför att det finns ett stort behov av att ytterligare tydliggöra de rättsliga konsekvenserna av en ratificering. Det är angeläget att möjliggöra för individen att få ett större inflytande i vad som bevaras, för vem och varför men det är lika angeläget med en sakkunnig kulturmiljösektor som verkar med andra drivkrafter än rent egenintresse. Konventionens fokus på de demokratiska och marknadsmässiga aspekterna av kulturarvet kan medföra att delar av kulturarvet som saknar folkligt stöd eller som inte besitter en tillräcklig ekonomisk potential faller utanför – även om det har en betydande kunskapspotential. En garant för att även kulturarv som är känsligt, smärtsamt eller svårförståeligt uppmärksammas är att det finns en stark kulturmiljösektor.

Länsstyrelsen finner att Farokonventionen genom att fokusera på hur kulturarvet ska integreras i pågående samhällsprocesser gör att den kan upplevas otydlig och i viss mån motsägelsefull. Exempel på detta är att konventionen syftar till att se på kulturarvets förmåga att bidra till alla människors liv och framtida utveckling, till skillnad från andra konventioner som tillmäter kulturarvet ett egen-/inneboende värde som gör det värt att bevara (RAÄ Farokonventionen 2014, ss 30-31). Detta kan upplevas som något motsägelsefullt när Farokonventionen pekar på att nyttjandet ska ske med krav på respekt avseende kulturarvet och dess inneboende värden (RAÄ Farokonventionen 2014, s 36). Vidare kan den mångfacetterade och inkluderande grundsyn som präglar konventionen upplevas mer som en gränsförflyttning än som ett paradigmskifte då konventionen eftersträvar en förståelse och ett gemensamt europeiskt kulturarv. Även om konventionen riktar sig till Europarådets medlemsstater borde detta inte betyda att konventionen inte skulle kunna sätta in Europa i en global helhet. Det är Länsstyrelsens bedömning att konventionen i denna aspekt har en exkluderande verkan i sitt strikt europeiska anslag.

Sammantaget ställer sig Länsstyrelsen bakom den analys som Riksantikvarieämbetet gör i det att en anslutning till Farokonventionen kan ske utan större förändringar då mycket av konventionens grundtankar ingår i det nationella kulturmiljöarbetet redan idag. Länsstyrelsen anser dock att en ratificering av Farokonventionen inte enbart ska göras som en solidaritetshandling utan föregås av en konkretisering av vilka mätbara effekter som ska eftersträvas. I detta bör även ingå att utreda vilka resurser inom kulturmiljösektorn som kan krävas för att nå en lyckad implementering av konventionens inkluderande ambitioner tillsammans med en rättssäker hantering av de ärenden som är kopplade till kulturmiljöarbetet idag.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit landshövding Minoo Akhtarzand beslutande, länsråd Anneli Wirtén, avdelningschef Emma Willaredt, antikvarie Carl-Johan Sanglert, samt biträdande enhetschef Anna Kristensson, föredragande.

Minoo Akhtarzand
Landshövding

Anna Kristensson
Bitr. enhetschef, Kulturmiljö

Kopia (e-post):

Länsstyrelserna
Jönköpings läns museum